

ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ҐАРАНТІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ

У статті визначено позитивні моменти активізації співпраці України з євроатлантичними структурами. Обґрунтовано, що євроатлантична інтеграція є одним з орієнтирів зростання економіки країни, який окреслює такі національні цінності, як національну ідею, державну незалежність України, почуття національної гідності та ін.

In the article certainly positive moments of activation of to the collaboration Ukraine are with euvroatlantic structures. Grounded, that euvroatlantic integration is one of reference of growth of economy of country which outlines such national values, as a national idea, state independence of Ukraine, sense of national dignity etc.

Європейську та євроатлантичну інтеграцію визначено як основні напрями зовнішньої політики нашої держави. Вступ України до європейських та євроатлантичних структур є підґрунтям стабільного і безпечного розвитку держави та економіки, що є важливою передумовою формування стійкої інвестиційної привабливості території.

Україна за своїм потенціалом, розмірами, геостратегічним розташуванням належить до великих європейських держав. Її військовий потенціал за умови успішного реформування має всі підстави стати вагомим надбанням для євроатлантичної системи колективної безпеки.

Сьогодні Україна прямує шляхом євроатлантичної інтеграції, що підкріплено відповідною законодавчою базою. Курс України на вступ до НАТО зафіксовано в “Основних напрямках зовнішньої політики України”, затверджених Верховною Радою України у 1993 р. Він випливає з рішення Ради національної безпеки і оборони України “Про стратегію України щодо Організації Північноатлантичного договору” від 23 травня 2002 р., в якому, зокрема, наголошується, що “...Україна розглядає НАТО як основу майбутньої загальноєвропейської структури безпеки”. Постановою Верховної Ради від 21 листопада 2002 р. “Про рекомендації парламентських слухань про

взаємовідносини та співробітництво України з НАТО” народні депутати підтримали цю стратегію.

У Законі України “Про основи національної безпеки України” до основних напрямів державної політики, серед іншого, віднесено “...забезпечення повноправної участі України у загальноєвропейських і регіональних системах колективної безпеки, набуття членства в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору, при збереженні добросусідських відносин і стратегічного партнерства з Російською Федерацією, іншими країнами Співдружності незалежних держав, а також з іншими державами світу”.

В Указі Президента України від 2 квітня 2005 р. “Питання Воєнної доктрини України” визначено, що “...активізація євроатлантичної інтеграції України з орієнтацією на вступ до НАТО як основи загальноєвропейської системи безпеки та пов’язане з цим глибоке реформування оборонної сфери держави відповідно до європейських стандартів належать до найважливіших пріоритетів як зовнішньої, так і внутрішньої політики”. Таким чином, органи виконавчої влади, зокрема і Міністерство закордонних справ України, мають всі законодавчі підстави для того, щоб практично реалізувати курс на вступ нашої країни до Північноатлантичного Альянсу.

Зрозуміло, що перш за все потрібно подолати міфи щодо НАТО, які існують в Україні. Ці фальшиві міфи мають свої витoki з минулого, коли офіційна радянська пропаганда зображала Північноатлантичний альянс як інструмент американського впливу на світову політику. Прихильники такої міфології досі вважають НАТО агресивним мілітарним блоком. Такі самі міфи поширюються і про те, що у разі вступу України у НАТО, її військова промисловість начебто матиме скрутне майбутнє, бо не зможе вижити в умовах інтеграції в спільну економіку Заходу.

Україна та НАТО пройшли довгий шлях співробітництва. Майже відразу після проголошення незалежності наша держава активно долучилася до співпраці з НАТО. Демократичні перетворення в Україні, обрання країною стабільного курсу європейської та євроатлантичної інтеграції створили якісно нові умови розвитку співпраці з Альянсом.

Реалізація євроатлантичних прагнень України – це, насамперед, поширення демократичних процесів у нашій державі, стабілізація внутрішньополітичної ситуації через зміцнення зовнішньої безпеки, поліпшення інвестиційного іміджу країни.

Умови сьогодення об'єктивно вимагають від української влади дотримання принципів виваженості, поступовості, планомірності на шляху до євроатлантичних структур, розвитку і зміцнення економічних підвалин, які сприятимуть цьому, значних зусиль щодо впорядкування на взаємовигідних началах відносин з державами-сусідами, а також кропіткої просвітницької роботи з різними верствами населення з метою інформування та роз'яснення стосовно діяльності НАТО, адаптації законодавчо-правових норм до європейських стандартів [4, с. 262].

Питання входження України до НАТО дедалі більше набуває практичного виміру. Водночас, як свідчать численні соціологічні дослідження, близько 60 % населення України бракує об'єктивної інформації про Північноатлантичний альянс.

Слід зазначити, що поширювати інформацію про Північноатлантичний альянс покликана діяльність Інституту трансформації суспільства, який організовує відкриті дискусії у регіонах України стосовно розуміння та обговорення різних підходів й аргументів як тих, хто вважає, що НАТО сприяє безпеці України, так і тих, хто досі розглядає його як загрозу, та діяльність Громадської ліги Україна – НАТО, яка об'єднує майже 50 громадських організацій, що репрезентують спільну думку.

Оскільки НАТО – єдина дієва та ефективна військова організація з колективної безпеки на євроатлантичному просторі, до якого належить і Україна, то цілком очевидно, що наша держава не може ігнорувати цей факт, а тому повинна налагоджувати та розвивати діалог і співробітництво з Альянсом.

Від членства в НАТО Україна та кожний її громадянин матиме певні переваги. Якщо наша

країна ввійде до спільноти найбільш розвинутих демократичних суспільств, де цінується свобода слова та верховенства права, то вона стане повноправним членом євроатлантичної системи колективної безпеки.

Процес входження до НАТО є стимулюючим фактором для проведення внутрішніх політичних та соціально-економічних реформ усіх сфер суспільного життя, гармонізації законодавства з правовими нормами і демократичними принципами країн-членів НАТО, прискорення трансформації їхніх збройних сил, встановлення цивільного демократичного контролю над оборонним та безпековим секторами держави.

Будучи членом НАТО, Україна братиме безпосередню участь у процесах вироблення і прийняття рішень щодо подальшого розвитку європейської та євроатлантичної безпеки, які не тільки стосуються інтересів національної безпеки України та НАТО, а й формують сучасне середовище євроатлантичної безпеки, а відтак і безпеку нашої країни.

Політика євроатлантичної інтеграції буде успішною, коли її реалізація стане справою всього суспільства, а не лише владних інститутів. Виходячи з цього, важливо активно залучати до вироблення євроінтеграційної стратегії та її впровадження у життя представниками політичних партій і громадських рухів, молодіжних організацій, неурядових аналітичних центрів тощо [1, с. 17].

Позитивним результатом приєднання України до Північноатлантичного альянсу стане переведення оборонно-промислового комплексу на стандарти, прийняті у НАТО і ЄС, що має суттєво розширити можливості та ринки збуту української військової техніки й озброєнь, сприяти інтегруванню оборонно-промислового комплексу України у військово-промисловий простір Альянсу. Показовими тут є досить успішне співробітництво України з Грецією (судна на повітряній подушці), Чеською Республікою (артилерійські системи) [5, с. 36].

НАТО надає ефективну практичну допомогу державам у разі надзвичайних ситуацій та техногенних катастроф. Наприклад, натовська підтримка була доволі відчутною у ліквідації наслідків урагану “Катрін” у США і землетрусу в Пакистані. Та й в Україні бували випадки, коли допомога НАТО була вчасною та потрібною. Це і ліквідація наслідків аварії на колекторних спорудах Харкова наприкінці 90-х років, і подолання наслідків повені в Закарпатті на початку 2000 р. та на Західній Україні влітку 2008 року.

Саме завдяки НАТО було збережено найбільший у Європі полігон “Яворів” у Львівській області. До забезпечення його діяльності залучено тисячі цивільних та десятки приватних компаній малого та середнього бізнесу. Вони отримують постійну високооплачувану роботу, замовлення на надання побутових та інших послуг, поставки продуктів харчування, одягу тощо.

Членство України в НАТО матиме глибоке цивілізаційне значення для нашої країни. Адже

входження до Альянсу означає для нас, перш за все, приєднання до сім'ї націй, що мають спільні демократичні цінності, які цілком поділяє український народ. Національним інтересам України відповідає взаємодія з країнами-членами НАТО у боротьбі проти міжнародного тероризму, розповсюдження зброї масового знищення, нелегального обігу наркотиків, торгівлі людьми, у питаннях захисту навколишнього середовища, становлення громадянського суспільства.

Цілком очевидно, що ведучи мову про євроатлантичну інтеграцію нашої країни, не можна забувати про її європейську спрямованість. Політика України щодо Європейського Союзу та НАТО і бажання набути членства в обох організаціях є складовими її стратегічного курсу на розвиток та поглиблення відносин з країнами Європи та Північної Америки. Попри те, що процеси євроатлантичної та європейської інтеграції України є незалежними, за своєю суттю вони є взаємодоповнюваними. Адже, коли ми виконаємо всі необхідні вимоги для членства у НАТО, нам буде набагато легше досягнути критерії вступу в Євросоюз. Водночас, євроатлантична інтеграція є важливою і цінною для України сама по собі, тому розцінювати її лише як сходинку до членства в ЄС некоректно.

Важливою темою у відносинах між Україною та Північноатлантичним альянсом є співробітництво Росії з цією організацією, а відтак і Росії з Україною. Майбутнє членство України в Альянсі не створюватиме для Росії якогось дискомфорту. Сьогодні вона вже межує з країнами-членами НАТО, й від цього безпека Росії не послабла, а небезпека не зросла.

Розглядаючи відносини Україна – НАТО, зазвичай порушують російське питання і наголошують, що Росія проти нашого вступу до Альянсу, а тому ми мусимо обирати: або НАТО, або Росія. Слід зауважити, що Російська Федерація, висловлюючи Україні подібні претензії, водночас сама активізує свою співпрацю з Альянсом. Наприклад, програма досягнення військової сумісності Росії та НАТО у 2004 р. містила 188 позицій (для порівняння: у Цільовому плані Україна – НАТО передбачено понад 200 заходів, що охоплюють понад 20 переважно невійськових сфер співпраці). У Москві діє військова місія НАТО, якої немає в Україні.

Вважаємо, що після набуття Україною членства у НАТО її відносини з Російською Федерацією, навпаки, можуть покращитися. З боку Росії відпадуть ілюзії щодо певного політичного реваншу і розширення Російської імперії за рахунок України, бо це вже буде вочевидь неможливо. А наша країна позбудеться острахів за свою національну та територіальну цілісність. І таким чином взаємини між Україною та Росією стануть рівними, прозорими, прагматичними, без домінування якоїсь зі сторін і шлейфу стереотипів, що тягнеться у наших відносинах з минулого.

Як відомо, Україна та НАТО – стратегічні партнери. Україна бере участь у військових операціях Альянсу, є донором безпеки, державою, з якою НАТО вступає у політичний діалог, оскільки бере до уваги думку України у вирішенні багатьох питань.

Економічне співробітництво у рамках НАТО ґрунтується на розумінні того, що тривалий політичний консенсус несумісний з економічним протистоянням і що усі члени Альянсу повинні щиро прагнути взаємодії в економічній та політичній сферах, проводити консультації з усіх питань, які стосуються їхніх спільних інтересів [2, с. 238].

Сьогодні Альянс робить конкретні кроки на шляху співпраці – інвестує в українську науку. Наукова програма, яку НАТО впроваджує в Україні, націлена на те, щоб допомогти адаптації офіцерів, звільнених у запас у ході проведення військової реформи. У рамках цієї програми НАТО інвестує щороку близько 1,5 млн євро, внаслідок чого вже 70 % колишніх офіцерів мають змогу працевлаштуватися після перепідготовки [3, с. 24].

Одним з успішних проектів співробітництва України з НАТО стало проведення протягом 2003-2004 рр. оборонного огляду, який заклав підвалини впровадження цивільного демократичного контролю над воєнною організацією, завершенню розподілу повноважень та функцій між Міністерством оборони України і Генеральним штабом відповідно до загальноприйнятих стандартів західноєвропейських країн, започаткуванню основ системи оборонного планування у Збройних силах України за стандартами Альянсу.

Взагалі, впровадження та функціонування дієвого цивільного демократичного контролю над Збройними силами України є одним із критеріїв не тільки приєднання України до НАТО, а й визнання її як демократичної країни, що поділяє цінності західних демократій.

Тому сьогодні оборонне відомство України, і зокрема, Генеральний штаб Збройних сил України, докладає основні зусилля для вирішення двоєдиного завдання:

1) досягнення оперативної, технічної та адміністративної взаємосумісності визначених підрозділів Збройних сил України з відповідними військовими формуваннями країн-членів НАТО;

2) сприяння здійсненню оборонної реформи в Україні з метою приведення воєнної організації держави до загальноприйнятих світових стандартів.

Реалізація двох окреслених завдань сприятиме інтеграції українського оборонно-промислового комплексу до європейських та євроатлантичних структур, а також посиленню його міжнародної кооперації.

Слід підкреслити, що у співробітництві з Північноатлантичним альянсом насамперед повинна бути зацікавлена Україна. Адже таким чином вона зможе не тільки забезпечити надійний захист суверенітету, незалежності та територіальної

цілісності держави, а й отримати гарантії економічного поступу.

НАТО є найбільш ефективною військово-політичною організацією, яка вдало захищає інтереси країн-учасниць об'єднання. До того ж є фактом, що в країнах, які вступили до НАТО, відбулося значне підвищення рівня інвестування економіки. Тому співпраця з Альянсом для України дуже важлива і необхідна.

НАТО успішно здійснює процес трансформації, перетворюючись із регіональної системи колективної оборони на систему загальноєвропейської та трансатлантичної колективної безпеки.

Тому дуже важливо налагодити відкритий діалог між громадськістю України та представниками НАТО стосовно визначення реальних переваг країни, яка є повноправним членом Альянсу, проаналізувати можливості органів місцевої влади та освітянської еліти щодо поширення ідеї доцільності вступу України в НАТО.

В інтересах національної безпеки Україна повинна активізувати свої дії на шляху до НАТО. Але щоб досягти вагомого результату, насамперед потрібно зменшити розрив між орієнтаціями влади і суспільства стосовно євроатлантичного майбутнього України. Для цього за допомогою політичного діалогу, інтелектуальних дискусій, широких інформаційних PR-компаній необхідно сприяти зміні світоглядного сприйняття НАТО українськими громадянами. Потрібно інформувати широкі верстви населення щодо напрямів, стану та перспектив розвитку співпраці нашої країни з Альянсом, євроатлантичних інтеграційних процесів, їх динаміки, переваг членства в цій організації, оскільки формування в Україні позитивної, неупередженої громадської думки щодо членства в НАТО є підґрунтям взаєморозуміння та плідного співробітництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вплив євроатлантичної інтеграції на соціально-економічне та політичне становище України. – К.: Тов-во “Знання” України, 2007. – 24 с.
2. Губський Б.В. Євроатлантична інтеграція України. – К.: Логос, 2003. – 328 с.: іл. – Бібліогр.: С. 256-262.
3. Мішель Дюре. Україна та НАТО // Економічний часопис XXI. Науковий журнал. – 2006. – № 1-2. – С. 24.
4. Ханстантинов В. Євроатлантичні прагнення України і проблеми досягнення толерантності // Сучасна українська політика: політики і політологи про неї. – Київ; Миколаїв, 2008. – С. 260-266.
5. Яснюк В. Міфи та реальність щодо НАТО і переваги членства України в Альянсі // Економічний часопис XXI. Науковий журнал. – 2006. – № 1-2. – С. 33-38.